

Mit liv som lærer

af Poul Pedersen

200 års jubilæet for 1814-skoleloven, der sikrede alle børn syv års undervisning, markeres med en landsdækkende indsamling af lærererindringer. Det følgende er skrevet af Poul Pedersen og indsamlet af Lokalthistorisk Arkiv i Thisted Kommune.

Mine forældre har fortalt mig, at jeg allerede som 10-årig sagde, at jeg ville være lærer, når jeg blev stor. Det husker jeg ikke selv, men jeg har aldrig været i tvivl. Når jeg gerne ville være lærer, skyldes det ganske givet, at min egen skolegang har været ret fantastisk. Den begyndte på Fyn i Herrested Skole, som var en femklasset skole: toårig forskole, to år i 3. klasse, to år i 4. klasse og ét år i 5. klasse, så vi kom til at gå i skole i syv år, som loven krævede. Forskolen husker jeg ikke meget fra, men derefter husker jeg meget. Førstelæreren, som det hed dengang, var en ældre lærer, streng og krævende, men uden lussinger og spanskrør – og en fremragende fortæller. Andenlæreren var helt ung og meget moderne i sin undervisning, så det er ikke så mærkeligt, at jeg befandt mig godt i skolen.

Umiddelbart efter krigen blev min far, der på det tidspunkt var fængselsbetjent i Nyborg, forflyttet til Statsfængslet på Kragsskovhede ca. 15 km nord for Frederikshavn, og jeg kom nu til at gå i mellemkolen der; også den var særdeles god. Et par år senere blev der oprettet gymnasium der, og rektor har været fantastisk til at finde lærere, så gymnasietiden blev en særdeles positiv oplevelse. Jeg var stadig ikke i tvivl om at jeg ville være lærer og blev i 1955 optaget på Ranum Seminarium. Det var til gengæld ikke nogen god oplevelse, men heldigvis varede det ikke mere end tre år, så i 1958 var jeg færdig som lærer.

Jeg var blevet så glad for Nordjylland, at jeg havde bestemt, at jeg ikke ville søndenfjords. En god kammerat fra seminariet var fra Thisted, som han anbefalede varmt, så det blev det.

Lærermangelen var katastrofalt stor, så jeg blev ansat på Thisted Borgerskole pr. telefon. Jeg var alene om at søge 12 embeder.

Jeg blev klasselærer for en 1. mellem, men fik en anden 1. mellem til matematik, hvilket var forfærdeligt. Jeg var nysproglig student og havde ikke beskæftiget mig med matematik siden en efterhånden gammel realeksamen, men den slags oplevede vi alle sammen på grund af lærermangelen.

KLASSEFEST OG HYTTETUR

Thisted Borgerskole var den eneste skole med overbygning i miles omkreds, så eleverne kom fra mange forskellige skoler og kendte ikke hinanden. En anden nys ansat kollega og jeg mente, at det var vigtigt hurtigst muligt at få eleverne rystet sammen, så de hurtigt kunne føle sig som en helhed. Det viste sig at være svært. Jeg arrangerede i samarbejde med pedellen en klassefest en lørdag aften, hvor vi blot hyggede os med spil og snak. Alle eleverne mødte op, og vi havde faktisk en god aften. Det faldt ikke i god jord hos de ældre kolleger. Allerede om mandagen fik jeg af flere at vide, at den slags ikke skulle indføres. Det skulle vores fritid ikke bruges på. Min kollega og jeg fandt så ud af, at vi kunne invitere eleverne hjem, men det blev det bestemt ikke bedre af, og vi fik begge mange skældud – men nu havde vi også næsten nået vort mål. I september måned arrangerede vi begge i hver sin weekend en tur til Skyum Bjerger, hvor vi – så vidt jeg husker – boede i en hytte, vi havde lejet af FDF. Nu var de to klasser rystet sammen, og min egen er det stadig. Vi ses ca. hvert femte år.

EN SKOLE I EVIG FORANDRING

En halv snes af de nyankomne arrangerede også klasseturneringer i fodbold for drengene og rund- eller langbold for pigerne på den gamle dyrskueplads, hvor der dengang var en fodboldbane. Præmien til klassemesteren i fodbold var en kamp mod lærerne, så nu kom de lidt ældre lærere også med!

Det var før lejrskolernes tid, så mange af os arrangerede klasseture af en uges varighed til for eksempel Djursland, Kollund, endda til Norge, og her kom de lidt ældre også på banen.

I de knap 40 år jeg har været lærer, har folkeskolen ændret sig radikalt. Det kan jeg faktisk bedst illustrere ved følgende sandfærdige »historie«. En dag i spisefrikvarteret hørte jeg pludselig en ældre lærer og god kammerat, der havde været lærer i cirka 30 år, sige så højt, at jeg ikke kunne undgå at høre det – hvilket også var hans mening: *»Ved I hvilken lighed, der er mellem folkeskolen og Pouls have?«* Ingen havde et gæt, så han måtte selv komme med løsningen: *»De er begge to altid i støbeskeen!«* Dette gælder stadig for begge dele.

NYE FAG OG EKSAMENSFORMER

Den største ændring i folkeskolens struktur, jeg har oplevet, var nok, da man fjernede fagene biologi, geografi og historie og indførte faget orientering i stedet. En anden ung kollega og god ven og jeg havde fået hver sin 9. klasse, dels som klasselærer og dels som lærer i orientering, og vi havde begge fået afslag på en ansøgning om efteruddannelse i faget orientering. En dag i slutningen af sommerferien kom denne kollega til mig og sagde, at han havde fostret en idé. Den var jeg spændt på at høre.

På den gamle borgerskole var der klasser, der stødte sammen, og der var dobbeltdør, så man kunne komme fra den ene til den anden uden at skulle ud på gangen. Vi kunne få hver sin klasse med dobbeltdør imellem. Når undervisningen var historie, slog vi klasserne sammen til én, og han underviste, og jeg var hjælpelærer. Det var så omvendt, når det var biologi, mens vi deltes om geografi. Samtidig foreslog min kollega forsøg med gruppearbejde. Det var jeg helt med på, og da vi gik videre med idéen til skoleinspektør

Borgerskolens 100 års jubilæum 27.maj 1983. Fotograf: Tage Jensen.

Borgerskolen på udflugt til Sjørring Volde, ca. 1928.

og skemalægger, var der ingen modstand, så nu var det bare med at komme i gang med forberedelserne.

Vi fandt hurtigt ud af, at det var nødvendigt med en del arbejde uden for skolen. Det blev til to tredags ture – én i Ydby og én på Mors – samt en endagstur, hvor vi gik langs stranden fra Hanstholm til Klitmøller. På disse ture lærte vi at tage jord- og vandprøver samt at bestemme ukendte planter ved hjælp af en flora. Det gik også hurtigt op for os, at det var tvingende nødvendigt med gruppearbejde. Det gav min kollega den idé, at vi skulle prøve på at få lov til at lave en gruppeeksamen til sin tid. Vi søgte undervisningsministeriet og fik sørme tilladelse på betingelse af, at det blev eksamen med beskikket censor, hvad vi også selv helst ville have.

Eksamen kom til at foregå over to dage, hvor vi havde lejet Skive Lejrskole. Grupperne trak deres opgave klokken 8, og indtil klokken 10 måtte

de planlægge. Derefter skulle de aflevere deres planlægning til os, og det skulle fremgå, hvordan de ville færdes i naturen, så vi nemt kunne finde dem. Vi havde kunnet følge dem i deres planlægning og kunne nu se, hvordan de arbejdede i marken. Når de kom hjem, måtte de indtil klokken 20 planlægge, hvordan de ville fremlægge det næste formiddag.

Censor gav klart udtryk for, at han havde været meget spændt på denne form for eksamen, som han aldrig havde prøvet før, men han syntes, at han allerede kendte alle eleverne, så det ville ikke blive noget problem at vurdere dem enkeltvis i morgen. Det viste sig, at han havde ret.

Vi oplevede det selv som en kæmpe succes, der endte som en fiasko, idet ingen nogen sinde os bekendt har fulgt det op, og gruppeeksamen er stadig kun et diskussionsemne.

Nu, mens jeg er ved fiasko. Da jeg havde været lærer i seks år, gik skolens eneste fransklærer

på pension. Faget fransk skulle tilbydes de elever, der ville tage realeksamen, og jeg blev udpeget som ny fransklærer med den begrundelse, at jeg havde en nysproglig studentereksamen. Den var dog efterhånden ni år gammel, og jeg havde overhovedet ikke beskæftiget mig med fransk siden, men kunne ikke afslå. Jeg fik tilbudt et kursus i fransk, som jeg naturligvis tog imod, men det var strengt. Tirsdag eftermiddag klokken 14 sluttede min skoledag, og klokken 16 begyndte mit kursus i Aalborg. Det var færdigt 18:30, og jeg var hjemme i Thisted omkring klokken 21. Det føltes som en lang skoledag, men det var et virkelig godt kursus. Eksamensresultaterne var rimelige, men med en bedre fransklærer ville de have været meget bedre, for det var jo et fag, eleverne selv havde valgt af interesse.

EN FAST MEN KÆRLIG HÅND

Det er 56 år siden jeg begyndte som lærer, og jeg har altid undervist i overbygningen. Det betød, at en meget stor del af eleverne kom fra oplandets landsbyskoler, og mange af forældrene havde afsluttet den almindelige skolegang efter 7. klasse. De kom ofte med den gammeldags holdning til læreren som »landsbykongen«. Kommunikationen var sedler, som eleven selv havde med til læreren, senere afløst af kontaktbogen. Mange – også lærere – havde ikke telefon. Derfor var det nødvendigt med forældremøder og ditto konsultationer. Som jeg husker det, var der i begyndelsen et forældremøde først på skoleåret ledet af klasselæreren, og hvor også faglærerne deltog og fortalte om undervisningen i deres fag. Sidst på skoleåret var der så en konsultation, hvor hver enkelt lærer fortalte forældrene om, hvordan deres barn havde

Så faldt 10-øren!

Anne Marie Ranneries, lærer ved Borgerskolen 1953-64 og ved Vester Vandet Skole 1972-90 har også deltaget i indsamlingen af erindringer. Hun skriver bl.a.: Helt tilbage til 1. april 1936 begyndte jeg i 1.b på Borgerskolen i Thisted. Jeg var så heldig, at min morbror var lærer ved samme skole; derfor var det et trygt sted at komme, selv om jeg aldrig blev undervist af ham. Men han var gårdvagt, så jeg så ham hver dag.

Vi sad ved skoleborde med plads til to, og jeg tror, at vi var ret mange i klassen. Vi havde en klasselærer, der forekom mig gammel og indimellem hidsig. Men jeg husker også en ung lærerinde, som vi elskede. Min veninde og jeg besøgte hende sommetider privat, og hun legede med os. Vi kom helt på eget initiativ.

Men tilbage til klassen. Når det ringede ud, rejste vi os og stillede os lige ud for vore pladser. Den række, der stod pænest, fik lov at gå først ud af klassen. Ved døren stod læreren. Pigerne nejeede, og drengene bukkede, når vi passerede.

Nogle gange om året fik vi karakterbog med hjem. Den blev afleveret underskrevet af far eller mor.

Der var også skolesparekasse. Hver mandag kunne vi sætte penge ind i sparekassen. Min morbror havde sagt til mig, at jeg kunne komme hen til ham i frikvarteret og få en 10 øre til at sætte ind. Og det gjorde jeg. En mandag var han der ikke, fordi han var på kursus. Hans medgårdvagt, en rar gammel lærer, spurgte mig, om jeg ikke savnede morbror. Jo, svarede jeg med eftertryk, især i dag, for jeg skulle have haft en 10-øre! Straks greb læreren sin tegnebog og gav mig en 10-øre. Men den følgende mandag var min morbror der, og da jeg nærmede mig de to gårdvagter, fik jeg lige pludselig mavepine, for de kiggede så underligt på mig, da jeg nåede frem til dem. Og i stedet for straks at give mig 10-øren sagde morbror: »Nej, nu kan du gå hen til Nørby; nu er det jo ham, der gi'r!« Det morede de sig begge to over, men jeg var flov; dog endte det med at morbror igen gav mig 10-øren.

Skoleforestilling, udateret.

klaret sig – uden barnets tilstedeværelse. Det blev senere ændret til i hvert fald til to årlige konsultationer hos alle implicerede lærere og med barnets tilstedeværelse. Der blev naturligvis snakket om barnets faglige standpunkt og forberedelse – lektielæsning – men sandelig også om barnets opførsel og adfærd. Jeg har altid oplevet samarbejdet med forældrene som både nødvendigt og positivt.

Egentlig er det vel andre, der skal bedømme mig som lærer, men naturligvis har jeg også min egen opfattelse. Jeg tror generelt ikke på at straf fører til noget godt – snarere tværtimod – og slet ikke over for såkaldt »adfærdsvanskelige« elever. Her er det meget bedre med en fornuftig snak af og til, og meget gerne et samarbejde med forældrene. Jeg tror at alle, der som jeg har været lærer mens spanskrør, lussinger, eftersidninger og underlige afskrivningsstraffe var dagligdag, har erfaret at elevernes opførsel ikke er blevet ringere efter afskaffelse af disse straffe. Det kan faktisk bevises.

I de første mange år jeg var lærer, var jeg gårdvagt, og vi havde fra kontoret faktisk ordre til at

der skulle gives lussinger, hvis der blev kastet med snebolde om vinteren, og hvis en elev forlod skolen i frikvarteret – som regel for at hente wienerbrød eller slik – og det var der mange, der gjorde alligevel. Jeg møder af og til en forhenværende elev, som jeg ikke har haft til undervisning, der husker mig for det. Og han har den opfattelse, at jeg var streng. Straf har aldrig haft positive resultater.

Jeg føler mig ret sikker på at de elever, jeg har haft – måske især dem, jeg har været klasselærer for – har opfattet mig som den forstående, næsten kammeratlige lærer. Det er i hvert fald mit håb, og jeg mener, at det er den gode lærer.

Poul Pedersen
Født 1934. Lærer ved Borgerskolen og siden Østre Skole i Thisted 1958-94.